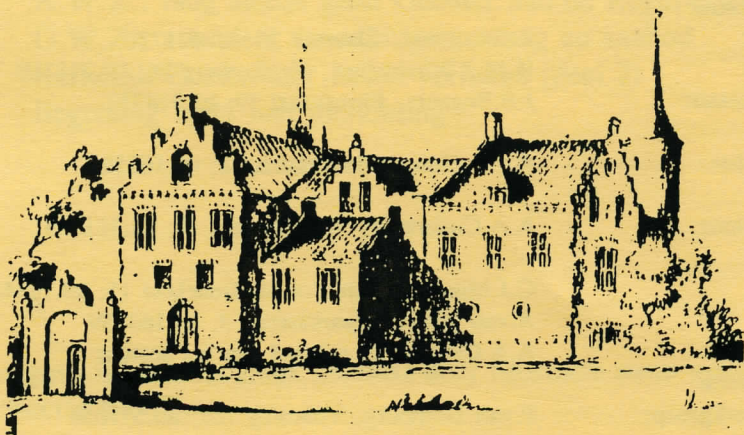

't Seghen Waert

verenigingsblad van het Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

opgericht 12 januari 1949

13e jaargang, nr 1

februari 1994

' T S E G H E N W A E R T

Verenigingsblad van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer
Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer

13e jaargang, nummer 1

februari 1994

Dagelijks bestuur

- Voorzitter: R.Grootveld, Glanswit 33; tel.611720
- Secretaris: H.M.J.Windmeijer, Herikerberg 86; tel.211119
- Penningmeester: J.E.Bogaers, Pitrusvaart 39; tel.314352

Ledenadministr.: A.van Noort, Mauritsstraat 8; tel.163559

Public Relations: A.A.Collenteur, Wolfertstraat 19; tel.311835

Redactie: C.J.Moerman-van Voorst, Irenelaan 15; tel.163487
A.van Noort, Mauritsstraat 8, tel.163559
A.A.Collenteur, schakel met het bestuur

Contactpersonen

- Archeol.werkgroep: P.van Domburg, Voorweg 162; tel.517058
- Genealogie en Heraldiek: M.Vijverberg-Kalkema, Stekelbaarsslot 35; tel.316552
- Sprekend Verleden: E.W.van den Burg, Fred.Hendriklaan 32; tel.164858
- Archief: J.M.C.Huisman-Aaftink, Bernhardstraat 2; tel.163179

Historisch Museum 't Oude Huis: Dorpsstraat 7, 2712 AB; tel.164735

- Conservator: Jouetta van der Ploeg; aanwezig maandag t/m donderdag van 9 tot 16 uur
- Openingstijden museum: woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag van 13 tot 16 uur

INHOUD

- 2 Gelukkig Nieuwjaar
- 3 Contributie-1994: f 20,00 vóór 1 april
- 3 Ledenbestand
- 4 Uiterste kopijdatum: 5 maart 1994
- 5 Activiteitenkalender + toelichting
- 7 Museumnieuws
- 8 In gesprek met Henk Oskam
- 13 A.W.Z.: Nog steeds geen klooster aan de Reguliersdam
- 16 G.W.Z.: avonden; schenkingen; vraag en aanbod
- 17 Kerkelijk Zoetermeer in het verleden (deel 2)
- 27 Begroting-1994 met toelichting

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de volgende Zoetermeerse bedrijven:

- Van As Makelaardij, Eerste Stationsstraat 61, tel. 16 44 45*
Bouwmarkt De Bouwhof, Bleiswijkseweg 11, tel. 31 07 00
Cammeraat IJzerwaren, Eerste Stationsstr.48, tel. 16 37 31
Cammeraat Zuivelhandel, Dorpsstraat 119, tel. 16 47 96
Carrosseriebedrijf Lamboo b.v., Fokkerstr.9, tel. 31 64 00
Henneken radio en tv, Den Hoorn 7, tel. 16 32 97
Van Oosterom Schoen en Mode, Dorpsstraat 107, tel. 16 30 29
Roos Kantoorboekhandel, Dorpsstraat 155, tel. 16 35 80
Rové Verlichting, Dorpsstraat 198, tel. 16 64 88
Van der Spek Makelaardij en Ass., Dorpsstr.50, tel.16 77 71
Schoenen Van Veen, Dorpsstraat 83, tel. 16 31 65
Slagerij Vollebregt, Dorpsstraat 127, tel. 16 35 25
Taxibedrijf Van der Slik, Kerkenbos 1-9, tel. 51 51 51
Van Waay Damesmode, Dorpsstraat 89-91, tel. 16 31 67
Van Waay Herenmode, Dorpsstraat 163a/b, tel. 16 39 10

GELUKKIG NIEUWJAAR!

Bij het begin van een nieuw jaar hoort altijd een terugblik op het oude jaar. Voor Oud Soetermeer is 1993 een heel goed jaar geweest; om slechts enkele hoogtepunten te noemen: met de heruitgave van "Gebundeld Verleden", de uitgave van "Het Huis te Palenstein in Zegwaart" en de verschijning van deel 3 in de reeks Historische straten (Dorpsstraat) timmerden we het afgelopen jaar aan de weg. Op andere manieren kwam de vereniging in de publiciteit door de zeer geslaagde Genealogische Kontakt dag, de Open Monumentendag en de meer traditionele lezingen, filmavonden en excursies.

Ook bestuurlijk werd er -mede door de inzet van een daartoe benoemde commissie- veel werk verzet: in het voorjaar werden de gewijzigde statuten vastgesteld, in het najaar een geheel nieuw huishoudelijk reglement en in november werd de collectie van de vereniging officieel overgedragen aan de Stichting Historisch Museum 't Oude Huis. De werkgroepen werkten nauwgezet verder aan Zoetermeers verleden. Het Sprekend Verleden werd voortvarend op de band vastgelegd en uitgewerkt, waarbij inmiddels ook de pers interesse vertoont voor de resultaten. Hoogtepunt bij de GWZ was naast de "Dag" zeker het gereedkomen van een bewerking van een index op Zoetermeerse gedoopten tussen 1695 en 1811. Bij de AWZ stond het jaar grotendeels in het teken van "hun" boek en de bijbehorende fraaie tentoonstelling "Een kasteel in het veen", die in november werd geopend. Niet zo zichtbaar maar niet minder belangrijk was het wegwerken van een groot gedeelte van de achterstand in de ordening van de documentatie, films en foto's van de vereniging en het invoeren in de computer van de catalogus van de bibliotheek in 1993.

De enthousiaste en onvermoeibare leden die dit het afgelopen jaar allemaal mogelijk maakten, verdienen een dikke pluim op hun hoeden!

Dit jaar viert Oud Soetermeer zijn 9e lustrum: 45 jaar geleden werd de vereniging opgericht. Het activiteitenplan voor 1994 is al grotendeels vastgesteld. Een beleidsplan voor de komende jaren is in de maak. U zult daar binnenkort meer over horen en te lezen krijgen.

Voor nu wenst het bestuur u allen een historisch interessant maar bovenal een gelukkig en gezond 1994 toe!

Ronald Grootveld, voorzitter.

CONTRIBUTIE - 1994

Bij dit verenigingsblad treft u twee acceptgirokaarten aan: één voor een vrijwillige bijdrage (donatie) aan een of meer werkgroepen en één voor de contributie voor het jaar 1994.

De contributiekaart moet u invullen en opsturen; de minimale contributie bedraagt nog steeds f 20,00. U wordt vriendelijk doch dringend verzocht om vóór 1 april uw contributie te voldoen.

De donatiekaart mag u invullen. Het donatiebedrag is vrij. Wilt u op de kaart aangeven voor welke werkgroep(en) uw donatie bestemd is? AWZ = Archeologische Werkgroep Zoetermeer, GWZ = Genealogische Werkgroep Zoetermeer, WIZ = Werkgroep Interviews Zoetermeer. Bedankt voor uw medewerking!

-0-0-0-0-0-

LEDENBESTAND

Hieronder treft u de namen aan van drieëntwintig nieuwe leden, die we na de laatste vermelding in het november-nummer welkom mogen heten, geteld tot en met 8 januari 1994. In alfabetische volgorde zijn het (voorzover niet anders vermeld, wonend in Zoetermeer):

P. Bos, Rijdsdijk 40, Rhoon
A.H. de Bruin, Pierre Kemphove 57
H. Engelen, Fivelingo 175
Mw R. Harmsen-Brinkers, Heereweg 5, Benthuzen
Mw J.R. de Kler-Kuipers, Bunuelstrook 45
A. Kruithof, Mosgroen 155
Mw P. Kruithof-Troost, Bermudablauw 8
J. van der Lee, Moerkapelsezijde 48, Moerkapelle
L. van der Linden, Le Corbusierlijn 3
J. Oskam, Eerste Stationsstraat 102
E.J.M. Peeters, Hildebrandhove 65
G.H. Pelle, Vermeerstraat 19

M. Permentier, Saloméschouw 89
Mw M.P. Roos, Prinses Irenelaan 275, Zeist
R.J.A. van Ruijven, Vasariruinte 35
M.L. Spaargaren, Alexanderstraat 177
A. Stoop, Eesterwaard 12
Mw S.A. Tanja-van Willigen, Offenbachrode 23
J. Vollebregt, Rokkeveenseweg Zuid 166
J.F. Walinga, Van Schendelhove 2
Mw L. Westendorp, Dadelgaarde 65
M.G.A.M. van Wijk, Zegwaartseweg 148a
J. Windmeyer, Ribesstraat 13, Berkel en Rodenrijs

Helaas verloren wij vierentwintig leden wegens verhuizing, door bedankjes en -voor het merendeel- door royement wegens niet betalen van de contributie over 1993 (ook niet na herhaaldelijke verzoeken hiertoe). Het resultaat was: per 31 december 1993 **915** leden en per 8 januari 1994 **919** leden.

Netto-winst over 1993: 41 leden. In 1992 waren dat er 88 ! Helpt u ons in dit jaar het duizendste lid te kunnen inschrijven ? Dat moet lukken, als van elke tien leden er één een nieuw lid opgeeft uit familie-, kennissen- of burenkring.

A. van Noort

-0-0-0-0-0-

KOPIJ voor het april-nummer van ons verenigingsblad is dagelijks welkom bij mevr.C.J.Moerman-van Voorst, Irenelaan 15, 2712 CC, Zoetermeer.

UITERSTE INLEVERDATUM: zaterdag 5 maart 1994.

-0-0-0-0-0-

ACTIVITEITENKALENDER

- wo 16 februari: Lezing over heraldiek, door E.B. van Rijn;
Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur (zie toelichting)
- wo 16 maart: Vertoning oude films, o.a. Stationsstraat en
Floriade 1992;
Graanshuur, Dorpsstraat 74a, 20.00 uur.
- di 19 april: Voorjaarsledenvergadering met o.a. jaarstukken'93.
Na de pauze: J.P. Rijnsburger, gemeente-archivaris;
Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur.
- za 28 mei: Excursie per bus en boot naar het eiland Pampus met
het historische fort. Op de heenreis bezoek aan Lisse.
- za 27 augustus: Aansluiting bij Kerkepadroute: kerken in Princenhage
en Ginneken; de tuinen van Kasteel Bouvigne.
- za 10 september: Open Monumentendag. Het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer bezet een kraam in de Dorpsstraat.
- wo 21 september: Drs. J.J. Oudenaarden over het Belgisch Koningshuis;
Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur
- za 8 oktober: Historische Dag in samenwerking met de zusterverenigingen uit de omgeving van Zoetermeer;
Foyer van de Graanshuur, Dorpsstraat 74a, 11-16 uur.
- do 10 november: Lezing door Archeologische Werkgroep Zoetermeer;
Kruispunt, Osylaan 2, 20.00 uur.
- do 24 november: Najaarsledenvergadering met o.a. begroting-1995;
Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur.

N.B. Dit jaarprogramma onder enig voorbehoud; nadere uitwerking en eventuele correcties volgen in de komende nummers van dit blad.

Toelichting op: Lezing over heraldiek door E.B. van Rijn (16-02-94)

Onze gastspreker is een deskundige op het gebied van heraldiek. Hij zal in zijn lezing een beschrijving geven van zijn onderzoek naar de toepassingen van overheids- en familieheraldiek in het Westland, met als centrale plaats Schipluiden.

De keuze van het Westland als onderzoeksregio werd bepaald door een aantal factoren:

- * Het Westland is/was economisch, sociaal en geografisch een homogeen gebied.
- * Vele lokale historische werkgroepen zijn door streekhistorisch werk met elkaar verbonden, zodat historische uitwisseling van informatie kon plaatsvinden.
- * Het is het woongebied van de onderzoeker.

De avond is gesplitst in twee delen: in het eerste deel wordt uitgelegd wat onder heraldiek wordt verstaan en hoe het uit het verleden tot ons is gekomen; aandacht wordt besteed aan de theorie, historie en heraldische aspecten van wapens. Ook de analyses uit het onderzoek worden besproken.

Na een pauze worden in het tweede gedeelte van de lezing aan de hand van een serie dia's de wapens van de (voormalige) gemeenten en ambachtsheerlijkheden in Delfland besproken, met name die van de regio ten oosten van de lijn Den Haag - Delft - Rotterdam worden toegelicht.

Het betreft o.m. de gemeenten Delft, Den Haag, Loosduinen, Scheveningen, Kijkduin, Rijswijk, Voorburg, Wassenaar, Veur, Stompwijk, Leidschendam, Nootdorp, Pijnacker, Benthuizen (Rijnwoude), Zoetermeer/Zegwaard, Moerkapelle, Zevenhuizen (en Moerhuizen), Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, Bergschenhoek e.a.

En tenslotte één dia over het wapenregister van de afdeling Delfland van de NGV.

De toehoorders wordt gewezen op de mogelijkheid van registratie van familiewapens van families, die thans een wapen voeren.

Belangstellenden kunnen een inschrijvingsformulier ontvangen.

Er is na de lezing ruimschoots gelegenheid tot het stellen van vragen, en we hopen, dat er volop van deze gelegenheid gebruik gemaakt zal worden, zodat belangstellenden op een gezellige en leerzame avond zullen kunnen terugzien.

De lezing wordt gehouden in de Morgensterkerk, Nassaulaan 1, en vangt aan om 20.00 uur.

Wij rekenen op een grote belangstelling van onze leden!

-0-0-0-0-0-

MUSEUMNIEUWS

Een terugblik

Het nieuwe jaar is begonnen.

Het museum is in 1993 weer sterk in beweging geweest. Vier tentoonstellingen, een forumdiscussie, twee speelgoedtaxatiedagen, deelname aan het Nationaal Museumweekend en de Open Monumentendag zijn slechts enkele voorbeelden van activiteiten die het afgelopen jaar hun beslag kregen. Ruim vijftuizend bezoekers zijn in 1993 de poorten van het museum gepasseerd. Deze stijgende bezoekersaantallen geven blijk van de groeiende waardering van de Zoetermeerse bevolking voor hetgeen het museum nastreeft: het informeren van zijn bezoekers over het verre en recente verleden van Zoetermeer. Het museumbeleid zal zich ook in 1994 richten op de verdere uitbouw van de publieksactiviteiten.

Het heden

Momenteel is er in Museum 't Oude Huis de tentoonstelling 'Een kasteel in het veen' te bezichtigen. Deze, in samenwerking met de Archeologische Werkgroep Zoetermeer samengestelde, expositie zal naar alle waarschijnlijkheid tot eind februari worden verlengd.

De toekomst

Voor de maanden maart en april 1994 staat de tentoonstelling 'Zoetermeerse verzamelingen' op het programma. Zoetermeeders krijgen in deze tentoonstelling de gelegenheid hun verzameling, of althans een geselecteerd deel daarvan, aan een groot publiek te tonen. Indien u over een 'aansprekende' verzameling beschikt en het lijkt u leuk deze in 't Oude Huis te exposeren, dan verzoek ik u hierover met mij contact op te nemen. Omdat ik nog niet kan inschatten hoeveel reacties er binnen zullen komen, kan ik u -gezien onze beperkt beschikbare tentoonstellingsruimte- niet beloven dat uw verzameling ook daadwerkelijk aan bod zal komen. Daarom, hoe eerder u belt, hoe beter. Het ligt in de bedoeling tijdens deze expositie een 'Kunst & Kitschdag' te organiseren. Hierover zult u nog uitgebreid in de lokale pers worden geïnformeerd.

Rest mij, iedereen een voorspoedig 1994 toe te wensen.

Jouetta van der Ploeg, conservator

Museumwinkel

In de winkel zijn Museumjaarkaarten verkrijgbaar met korting voor de leden van het Hist.Gen. Oud Soetermeer. De normale prijs is f 40,00. Leden tot 65 jaar betalen, evenals 65+ -leden en jeugdleden tot 18 jaar, f 25,00.

Nieuw in de winkel:

- *Het Huis te Palenstein in Zegwaard*, f 22,50
- twee informatiebladen over de geschiedenis van Zoetermeer/Zegwaard (Middeleeuwen + 16de, 17de en 18de eeuw), f 0,50 per stuk

-0-0-0-0-0-

S P R E K E N D V E R L E D E N

In gesprek met Henk Oskam (vervolg)

De verhuizing

In het vorige artikel is geschreven over het bedrijfsongeval dat de vader van Henk is overkomen. De afkeuring, die na het ongeluk volgde, had ook tot gevolg dat het gezin het huis moest verlaten.

"Het was natuurlijk een bedrijfswoning en er was in heel Zoetermeer geen huisje te huren. Hij moest dus van armoe een huisje laten bouwen en dat duurt altijd wel enkele maanden. Van de Spoorwegen hadden ze inmiddels een noodwoning laten komen en die werd in de griend gezet, onder appelbomen, en daar hebben we toen een maand of vijf gewoond". Hoe liet men een huis bouwen als men geen geld had?

"Ik had een zuster die altijd gewerkt had en die had achthonderd gulden en verder leende hij bij een Zoetermeerse bakker drieduizend gulden en voor achtendertighonderd gulden had hij een heel nieuw huis. Naar de bank ging je niet; ik weet niet waarom dat zo was, maar we hadden een oude bakker en die zei: "Als je altijd bij mij brood blijft kopen, kan je bij mij geld lenen". Dan leende je drieduizend gulden voor vier procent en zo heeft hij dus toch nog een eigen huis kunnen krijgen.

Bouwkosten: f 3.800,00."

Het linker huis (hoek Rokkeveenseweg/Molenstraat)

Het wonen in vroeger tijden

"De woonomstandigheden hier in Zoetermeer, vooral voor de mensen met een klein inkomen, waren bijzonder slecht. Het was zo, dat boerenarbeiders elk jaar per half maart werden ingehuurd voor een heel jaar en die woonden meestal in arbeiderswoningen die vlak bij de boerderijen stonden. Aan de Voorweg stonden er veel en ook aan de Zegwaartseweg. Het waren kleine arbeidershuisjes die bezit waren van de boeren. Het waren dus eigenlijk bedrijfswoningen. Als je dan per half maart weer werd ingehuurd, dan was er geen probleem, dan had je tenminste weer voor een heel jaar een dak boven je hoofd. Maar als je in zo'n jaar eens veel ziek was, of je had wat onenigheid gehad met je baas, dan had je grote kans dat per half maart gezegd werd: "We hebben je niet meer nodig, we nemen een andere knecht", en dan moest je ook dat huis uit. Dan bleef voor deze mensen meestal niets anders over dan maar een huisje te huren in de 'Oude Fabriek', die aan de Voorweg stond ter hoogte van waar nu het flatgebouw van het Haagse Bos staat. Dat was vroeger een oude melkfabriek van de boeren onderling. Die fabriek werd gesloten, omdat de boeren allemaal verplicht werden om hun melk bij Nutricia te leveren.

Een kolenhandelaar heeft die fabriek opgekocht en die heeft zowel de kaasloods als de flessenloods verdeeld in compartimenten. Dat hield in, zo hier en daar een heel dun scheidingsmuurtje bouwen en een deur aan de zijkant en dan had je een woning. De mensen verwoonden daar vijftien-ventig cent per week, behalve ene Rademaker, die woonde op de 'melk-ontvangst' en die moest één gulden vijftieng per week betalen. Ze hadden daar buiten een gezamenlijk privaat, dat betekende zo'n plee boven een slootje en daar moesten vier à vijf gezinnen het mee doen. Het gevolg was, dat alles eerlijk werd verdeeld, ook alle besmettelijke ziektes en dergelijke. Het was er erbarmelijk wonen, want de slaapgelegenheid was altijd op de zolder. Daar ging je niet met een trap naar boven, maar met een gewoon laddertje en als je dan op die zolder kwam, dan keek je gewoon tegen de kale pannen aan. Panlatten met kale pannen, dus als het sormde en het sneeuwde kwam de sneeuw zo naar binnen. Met hier en daar een emmertje en een pannetje moesten de mensen het maar zien droog te houden. Ik ben daar eens een keer geweest via een vriendje van mij, die op zijn beurt weer een vriendje had die in de 'Oude Fabriek' woonde. Deze jongen had in ieder geval nog een ledikant, maar er waren echt wel gezinnen waar ze gewoon op stro sliepen. Maar hij had dan wel een ledikant en daaronder -ik vergeet het nooit- had hij een doosje staan van King pepermint en daar zat zijn hele bezit in. Wat bidprentjes van kinderen uit de buurt die overleden waren, een paar zondagsschoolplaatjes, een zames en wat knickers, dzat was alles wat die jongen bezat. Daar kon je ook zien hoe de afscheiding was met de burens. Dat was grof kippegaas waarop latten en jute waren gespijkerd en daaroverheen was behangen. Nou had hij om zijn kleren op te hangen een vleeshaak in dat jute geslagen en waar dat wat uitgezakt was, kon je door dat gaatje kijken en dan keek je zo op de slaapgelegenheid van de burens! Die jongen zei: "Je ziet toch niks, want die meiden draaien eerst het lampje uit voor ze zich uitkleeden". Hij vertelde ook, dat ze zich in de winter niet eens uitkleedden. Dan was het zo verschrikkelijk koud, dat ze met kleren en al in bed gingen. Ik heb dus echt gezien hoe erbarmelijk de woonomstandigheden waren. Beneden in de kamer werd alles gedaan. Als de was niet op het straatje gezet kon worden, omdat het te slecht weer was, werd er binnen gewassen. De was werd er ook gedroogd. Er was een bedstee waar de ouders sliepen en de gebruikelijke krib aan het voeteneind. In die kamer werd geleefd, daar werd gewassen, daar werd gekookt en het

waren allemaal grote gezinnen. Ja, de mensen waren daar één grote familie. De saamhorigheid was zeer groot.

De Oude Fabriek

De woonomstandigheden waren dus zeer slecht. Er was geen sociale woningbouw, totdat in 1931 de algemene woningbouwvereniging 'Beter Wonen' werd opgericht. En toen is er eindelijk iets gedaan aan de sociale woningbouw. Er werden in de Molenstraat dertig huizen gebouwd en toen is al heel gauw de Katholieke Woningbouwvereniging opgericht die aan de J.L. van Rijweg, toentertijd de Broekweg, ook woningen ging bouwen. Dat was de allereerste keer dat er in Zoetermeer eindelijk iets aan sociale woningbouw werd gedaan".

"De Rooie Pannenbuurt"

De interviewers roerden voorzichtig een onderwerp aan dat hen na aan het hart lag, namelijk dat ze het spijtig vonden dat de huizen aan de J.L. van Rijweg moesten wijken voor de stadsuitbreiding. De heer Oskam ging daar echter gretig en met een groot gevoel voor realiteit op in.

"Kijk, als jullie iets willen weten over het begin van de bouw in Zoetermeer, dan ben ik voorlopig nog niet uitgepraat. Ik zal er iets over zeggen. Wij waren in die tijd eers met vijftien en later met zeventien gemeenteraadsleden. Wij waren met z'n allen een stelletje boerenjongens die nog nooit een schuurtje hadden gebouwd, laat staan een stad van honderdduizend inwoners. Die opdracht kreeg je toch en wat ga je dan doen? Dan ga je zeggen: "We trekken daar keien van kerels voor aan" en dat werden ing. Schut, ing. Van Embden en ing. Fledderus. Die mensen waren al bezig in Amstelveen en zo en die hadden al wat achter hun naam staan. Die hadden wat ervaring en wij dachten, die mensen moeten we hebben. Ja, wij hadden als gemeenteraad die opdracht en het was heel moeilijk, want deze mensen vertelden je ongeveer het volgende: "Kijk, dat Zoetermeer, dat heeft die H-structuur met die vier wegen en die vier wegen die verdelen de stad Zoetermeer in vier wijken. En om nou zo'n wijk een eigen zelfstandigheid te geven, dan moet je daar rondom een ring van flatgebouwen neerzetten". En als ze je dat steeds maar weer vertellen en ze nemen je mee naar Frankfurt, naar Bonn en naar nog een paar buitenlandse plaatsen om dat allemaal te laten zien hoe of het zou kunnen, hebben we ja gezegd als gemeenteraad. En nou zit je met die Chinese muren rondom Palenstein en Meerzicht. Later kwam het stadshart aan de orde. Dat stadshart moet dáár komen liggen! Ja, maar daar ligt de J.L. van Rijweg! Nou, schoffelen we om. Zo ging dat hè. Die Rooie Pannenbuurt, die huizen waren zo'n beetje uit de tijd, dat was nog niet zó erg, maar al die mooie villa's die vooraan stonden, die hadden we best kunnen sparen. Toen werd gezegd: "Ja, dat kan niet, want daar komt Vroom en Dreesman en die wil die huizen niet voor de deur hebben". Nou, achteraf had dat best gekund, maar we hadden allemaal ja gezegd. Daarna hebben we gezegd: "We moeten jonge stedenbouwkundigen nemen, zo van Delft vandaan, dan heb je nieuwe ideeën". Dat is gelukt. We hebben toen een ingenieur Smol gehad en een ingenieur Hermes voor de wijken Buytenwegh en Segwaart. En zij zeiden: "We gaan eerst kijken wat er staat en wat er eventueel kan blijven staan". Zo is er bijvoorbeeld een heel

complex woningen gebouwd op het terrein van de boomgaard van mevrouw Huisman en toen hadden de mensen gelijk bomen voor de deur. Er zijn diverse panden gespaard gebleven en ingepast in de nieuwe wijken. Dat zijn van die ontwikkelingen die je toch te danken hebt aan die jonge stedenbouwkundigen, die zeggen: "Laat staan wat kan blijven staan".

M. Moers-De Vree en P.G. Roos

-0-0-0-0-0-

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP ZOETERMEER

Nog steeds geen klooster aan de Reguliersdam

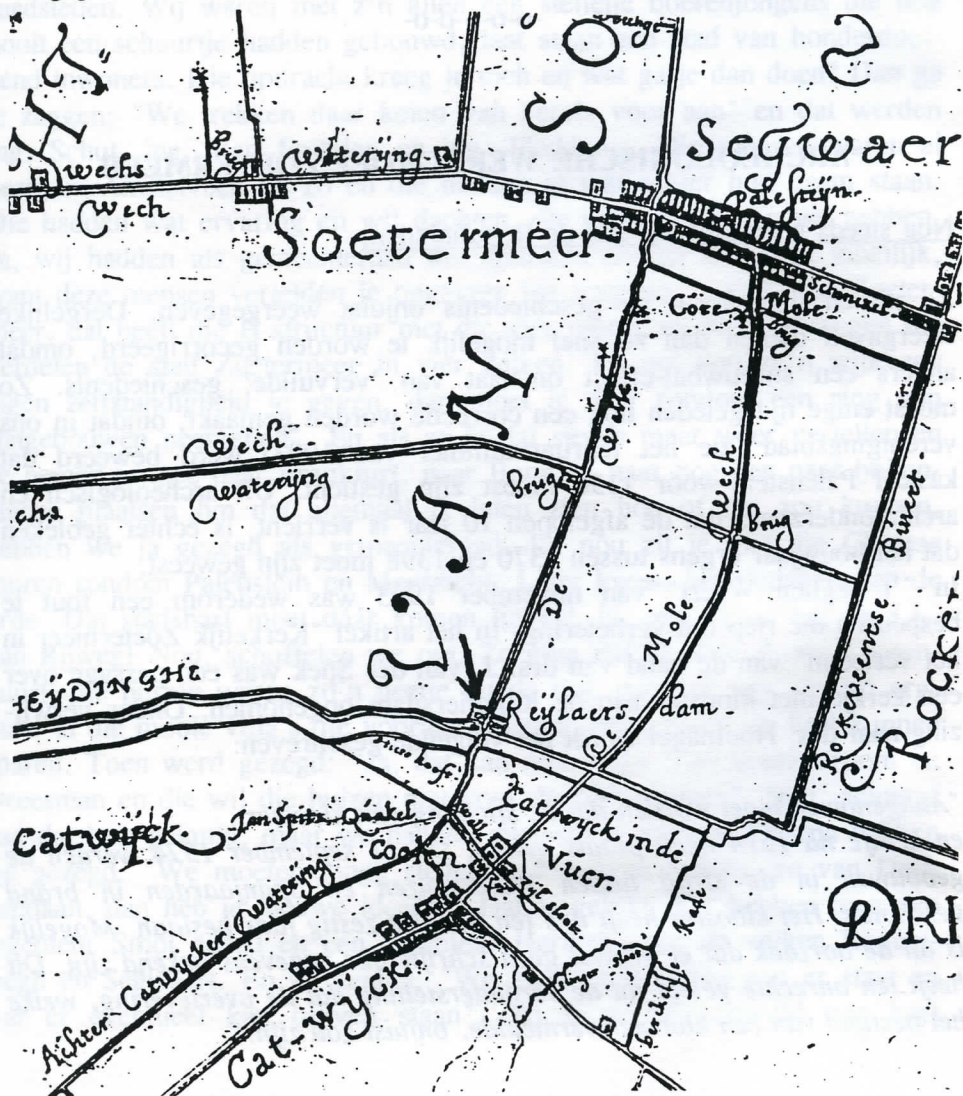
Zo nu en dan wordt de geschiedenis onjuist weergegeven. Dergelijke weergaven dienen dan zo snel mogelijk te worden gecorrigeerd, omdat anders een sneeuwbal-effect ontstaat van 'vervuilde' geschiedenis. Zo moest enige tijd geleden nog een correctie worden gemaakt, omdat in ons verenigingsblad (zie het februarinumner van 1993) werd beweerd dat kasteel Palenstein vóór 1150 moest zijn gesticht. Uit archeologisch en archiefonderzoek, dat de afgelopen 10 jaar is verricht, is echter gebleken dat het bouwjaar ergens tussen 1370 en 1398 moet zijn geweest.

In "'t Seghen Waert" van november 1993 was wederom een fout te bespeuren die riep om verbetering. In het artikel "Kerkelijk Zoetermeer in het verleden" van de hand van drs. J. van der Spek was een passage over een kerkje met klooster aan de Reguliersdam opgenomen. Onder verwijzing naar drs. Hoefnagel wordt het volgende geschreven:

"Aangenomen moet worden dat de stichting van klooster en kerkje na 1514 heeft plaats gehad. Op 11 september 1574 werden de gebouwen in de strijd tussen Watergeuzen en Spanjaarden in brand geschoten. Het klooster heeft dus ten hoogste zestig jaar bestaan. Mogelijk is dit de oorzaak dat er vrijwel geen schriftelijke gegevens bekend zijn. Dit heeft ten onrechte geleid tot de veronderstelling dat de overlevering, welke het bestaan van een klooster vermeldde, onjuist zou zijn."

We zien hier een stellige bewering die wordt gebaseerd op slechts een mondelinge overlevering! De vraag is dan ook of we het gestelde voor waar mogen aannemen. Ik meen van niet.

Het archeologisch onderzoek dat sinds 1989 op de plaats van het vermeende klooster is verricht, heeft veel opgeleverd: sloten met huisraad, waterputten, etc. Maar ... geen klooster of kerk. Er is geen enkele vondst gedaan die ook maar een aanwijzing tot het bestaan van dergelijke bebouwing geeft.

Kaartonderzoek levert onder andere een fraaie prent op uit 1730. De prent geeft Leidens Ontzet (1574) weer met aan de Reguliersdam inderdaad een, enigszins geromantiseerde, klooster of kerk. Gezien het tijdsverschil tussen het vervaardigen van de prent en Leidens Ontzet, moet de kaart als zéér onbetrouwbaar worden aangemerkt. De tekenaar heeft niet meer weergegeven dan het Leidens Ontzet zoals hij dat voor ogen had.

Uit het archief zijn alle eigenaren van de percelen bij de Reguliersdam bekend geworden. Ook zijn enkele andere archiefstukken naar boven gekomen die duidelijkheid geven over de bebouwing bij de dam. Geen enkel archiefstuk wijst op de aanwezigheid van een kerk of klooster. Een zelfde conclusie is overigens reeds in "t Seghen Waert" van november 1989 door archivaris R. Grootveld getrokken in het artikel "De legende van het Regulierenklooster".

Wel is in het archief een belangrijk document aangetroffen waarin melding wordt gemaakt van Reguliere monniken die een stuk land hebben aan de Reguliersdam. Hiermee is de naam "Reguliersdam" verklaard. Deze monniken hadden hun klooster in ... Leiden!

Ik hoop hiermee het "klooster-fabeltje" voor eens en voor altijd uit de wereld te hebben geholpen. Het voornoemde artikel van R. Grootveld en de archeologische dialezing van 1992 met een verslag in 't Seghen Waert (februari 1993) zijn hiervoor helaas onvoldoende gebleken. Misschien dat de strekking van dit betoog door de volgende, meer beeldende, samenvatting beter in het geheugen blijft: **Het romantische kloosterzand in sommige ogen komt (helaas) niet overeen met het feitelijk aangetroffen zand op de Reguliersdam.**

A.W.Z. bedankt donateurs

De A.W.Z. wil de mensen, die in 1993 een donatie hebben gegeven, hartelijk danken ! Door de geldelijke steun kon ook het afgelopen jaar weer materieel worden aangeschaft en onderzoek worden gedaan.

Namens de A.W.Z.,
Patrick van Domburg

-0-0-0-0-0-

GENEALOGISCHE WERKGROEP ZOETERMEER

Genealogie en Heraldiek

Met ingang van 1 januari 1994 is er een vast schema wat betreft de avonden van de werkgroep. In de maanden juli en augustus zijn er geen bijeenkomsten.

Het schema ziet er als volgt uit:

- INLOOPAVONDEN:** Elke eerste maandag van de maand, met uitzondering van 4-4-1994 (2e paasdag) en 5-12-1994.
- VERGADERAVONDEN:** 24 januari; 18 april; 27 juni en 19 september.
- WERK-/STUDIEAVONDEN:** Alle overige maandagen, uitgezonderd 2e pinksterdag en 2e kerstdag.

Alle avonden zijn op de maandagavond en beginnen om 20.00 uur in 't Oude Huis, Dorpsstraat 7.

Nadere inlichtingen:

Marjolijne Vijverberg-Kalkema, Stekelbaarssloot 35,
2724 AR Zoetermeer. Telefoon: 079-31 65 52.

Schenkeningen

Van de heer G. Koote uit Zoetermeer ontving de werkgroep een boek genaamd: "Vier eeuwen Over Flaque ee", een genealogie over de familie Kote, Koote, Kootte.

Van mevr. T. du Clou-Faltay te Zoetermeer ontvingen wij de "Genealogie de Clou"

Verder ontvingen wij van de heer K.P. Janse diverse jaargangen van "Ons Voorgeslacht", en van de heer T. van Tartwijk een archieflade ten bate van microfiches.

Alle gevers hartelijk dank.

Vraag en aanbod

Vragen en antwoorden voor deze rubriek kunt U zenden aan de Genealogische Werkgroep Zoetermeer, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer, onder vermelding van Vraag en Antwoord.

ANTWOORD

93/7 CLAES SIJMENS

Claes Sijmonsz Brouckwech wordt vermeld G.A Leiden, secretarie-archief 1575-1851 inv.nr 4024. Kohier van het Hoofdgeld 1623 over Rijnland, band II f 580 Zoetermeer: (f 618) Claes Sijmonsz Brouckwech en Aeltgen Cornelisdr sh, m. Symon, Cornelis, Claes, Dirck ende Jan hk. Verder vindt het huwelijk van Claes Symens (zijn 2e) plaats op 15-8-1638 te Zoetermeer.

Dhr. D van Baalen, Zoelen.

93/7 CLAES SIJMONSZ

Claes Sijmonsz Brouckwech wordt vermeld RA Zoetermeer 46, d.d. 12-5-1638 (testament 6-10-1629 voor notaris Pieter Dircksz van Leeuwen te Leiden.

G.W.Z.

VRAAG

94/1 WUBBEN

Bij wijze van uitzondering deze keer geen vraag om gegevens maar een verzoek aan alle mensen die de naam Wubben/Wubbe dragen of in hun stamboom deze naam tegenkomen, contact op te nemen met dhr. J.A.M. Wubben, Kozakkenberg 23, 2716 GA Zoetermeer, in verband met het uitkomen van een boek met een genealogie Wubben.

Wie kan de werkgroep helpen aan een LATIJNS WOORDENBOEK ? S.v.p. contact opnemen met mevrouw Vijverberg. Bij voorbaat dank.

-0-0-0-0-0-

KERKELIJK ZOETERMEER IN HET VERLEDEN

(tweede deel)

Remonstranten en contraremonstranten

Na deze verwickelingen tussen Rome en de Reformatie is het gewenst een en ander mee te delen over de controversen bij de reformatorische broeders onderling. Daartoe moet ik iets opdiepen uit de geschiedenis van het twaalfjarig bestand (1609 - 1621), een periode van vrede met Spanje, maar van strijd binnenshuis. Deze betreft zowel staatkundige als godsdienstige opvattingen. In Leiden doceerden onder meer Arminius en Gomarus. De volgelingen van deze theologen stonden te boek als remonstranten,

rekkelijken of libertijnen enerzijds en contraremonstranten, preciezen of calvinisten anderzijds. In 1615 werd vanuit Engeland Ds. Blijvenburch beroepen (ook gespeld Blijvenburgh). Hij was Arminiaan en had behalve Zoetermeer-Zegwaart ook Benthuizen, Zevenhuizen, Waddinxveen, Hazerswoude, Berkel en Nootdorp onder zijn hoede. De contraremonstranten hadden het oog laten vallen op Ds. Georgij. In de jaren vóór 1618/'19, toen de bekende synode van Dordrecht werd gehouden, hadden laatstgenoemde en zijn volgelingen het heel moeilijk met het houden van hun godsdienstige bijeenkomsten. Uit heel Schieland kwamen de zogenoemde slijkgeuzen naar Zoetermeer om aan de Reguliersdam hun samenkomsten te houden. Hier grensden de drie grote waterschappen Rijnland, Schieland en Delfland aan elkaar. Wanneer nu bijvoorbeeld de baljuw van Rijnland op de proppen kwam om de samenkomst van Ds. Georgij te verstoren, vluchtten diens volgelingen even naar Schieland, waar de baljuw niets te vertellen had.

In 1617 kwam het keerpunt ten voordele van de calvinisten. Zij maakten zich meester van de Haagse kloosterkerk en prins Maurits woonde de eerste dienst bij. Een speciale bode uit Leiden kwam aan Ds. Blijvenburch meedelen dat deze de nieuwe leerregels moest onderschrijven op straffe van het verlies van zijn traktement.

Ds. Blijvenburch grondlegger van de remonstrantse gemeente

Genoemde predikant kan beschouwd worden als de grondlegger van de remonstrantse gemeente hier ter plaatse. Van 1634 tot 1840 hadden zij een eigen kerkgebouw aan de Dorpsstraat (ongeveer ter plaatse van de onlangs geopende winkels naast Albert Heijn). In 1841 werd de eerste steen gelegd van een nieuwe kerk door Nicolaas Molenaar, rentmeester van het Huis te Palenstein.

Van 1757 tot 1760 was hier de remonstrantse predikant Pieter van den Bosch werkzaam. Na zijn emeritaat in 1783 had hij zich opnieuw in Zoetermeer gevestigd. De strijd tussen patriotten en prinsgezinden kostte dominee Van den Bosch, die verdacht werd van anti-oranjegezindheid, het leven. Een vreselijke en voor onze gemeente beschamende gebeurtenis, concludeert Hoefnagel terecht.

Hoezeer de partijschappen ingrepen in het leven van de burgerij blijkt uit de bekendmaking van een bijeenkomst op 17 juni 1795. Ds. Appel zou de God van hemel en aarde danken voor zijn zegeningen in dit nu vrijgewor-

den gemenebest. Vrijheid en gelijkheid waren nu de leuzen. Daarom werd de spreker niet als predikant, maar als burger Appel aangekondigd.

Belangrijkheid van de kostersfunctie

De koster was alle eeuwen door een zeer belangrijke functionaris in het kerkelijk bedrijf. Dit gold zowel voor de rooms-katholieke als voor de protestantse gemeenten. Of die belangrijkheid ook in zijn geldelijke beloning tot uitdrukking kwam, mag mijns inziens worden betwijfeld. Curiositeitshalve volgen hier enkele bepalingen betreffende het kosterschap in de hervormde gemeente.

Instructie voor den koster der Hervormde Kerk van Soetermeer en Zegwaart

Artikel 1

De koster zal verplicht zijn in alles zich naar de bevelen en aanwijzingen van den Predikant, het kerkbestuur en den kerkeraad te gedragen en al die diensten moeten verrigten, welke van hem mogten worden gevorderd, niet- tegenstaande dezelve in deze Instructie niet waren vermeld.

Artikel 6

Hij zal zorgen dat bij gelegenheid der Godsdienstoefening, alsmede bij het houden der Catechisatiën, gedurende de zes wintermaanden, of zoveel langer als zal worden opgegeven, de consistoriekamer behoorlijk door een kagchel worde verwarmd, en de stoof van den predikant met vuur zij voorzien, tenzij de predikant verkieze, dat de steenkolen voor het houden zijner wintercate- chisatiën benodigd, door den koster te zijnen huize worden bezorgd.

Artikel 17

Hij zal de hem opgedragen betrekking in allen opzigte behoorlijk moeten waarnemen, zich met bescheidenheid en beleefdheid jegens den Predikant, het Kerkbestuur, den Kerkeraad en de Gemeente gedragen, en de hem gegeven bevelen met den meesten spoed en nauwkeurigheid ten uitvoer brengen, zullende hij zich nimmer daartegen mogen verzetten; bij overtreding waarvan de Predikant en het Kerkbestuur bevoegd zullen zijn tot eene andere benoeming over te gaan, waaraan de dan in functie zijnde koster zich zal moeten onderwerpen.

Artikel 18 (handelende over het traktement)

Hij zal voor alle zijn hiervoor opgenomen of door het kerkbestuur nader tot zijne betrekking geoordeeld wordende diensten jaarlijks genieten een tractement van Honderd vier gulden (f 104,--).

Voor het schuuren en schoonmaken der kroonen en van het koperwerk jaarlijks Dertien gulden (f 13,--).

Voor de leverantie van het noodige zand en alle schoonmaakgereedschappen jaarlijks Vijf gulden (f 5,--).

Voor het maken en weder sluiten der graven, voor ieder volwassen overledene Tachtig cents (f 0,80).

Voor een overledene beneden de Twaalf tot één jaar Veertig cents (f 0,40).

Zullende de arbeid voor het wegruimen van kisten, welke op eene voor de begrafenis ongeregelde plaats worden aangetroffen, in billijkheid door kerkvoogden worden bepaald en vergoed.

Aldus vastgesteld bij Predikant en Kerkvoogden der Hervormde Gemeente van Soetermeer en Zegwaart op den vijftienden Junij 1800 zeven en vijftig.

Wijkgemeente II, de Gereformeerde Bond

De gang van zaken betreffende de zogenoemde wijkgemeente II van de Hervormde Kerk is nogal gecompliceerd. Het leek mij daarom gewenst dit belangrijke facet in beknopte vorm te schetsen aan de hand van de door Ronald Grootveld en Botine Koopmans gemaakte studie *De oude kerk te Zoetermeer*. Voor uitvoeriger informatie verwijs ik naar deze voortreffelijke uitgave.

In 1867 kochten de gebroeders Isaïc en Marinus Bos de voormalige remonstrantse kerk op en hielden daar evangelisatiebijeenkomsten onder de naam 'Vrienden der Waarheid'. Het gebouw werd ook wel Bosjeskerk genoemd. Met de komst van de rechtzinnige Ds. Bootsma in 1887 kwam er voorlopig een einde aan de bijeenkomsten. Vlak voor het overlijden van Ds. Bootsma werd op 1 december 1926 de Vereniging tot verbreiding der gereformeerde waarheid in de hervormde kerk opgericht, ook wel de Waarheidsvrienden of Evangelisatie genoemd. De vereniging vormde eigenlijk een kerkelijke gemeente binnen de Hervormde Kerk. In 1952 kwam in Zoetermeer een afdeling van de Gereformeerde Bond tot stand.

Toen in 1957 een tweede predikantsplaats werd gesticht en enkele jaren later Ds. H.K. van Wingerden het beroep naar Zoetermeer aannam, kreeg de Bond zijn eigen predikant en was de vorming van wijkgemeente II een feit. De Evangelisatie had hiermee haar doel bereikt en werd in 1974 opgeheven.

Opnieuw restauratie van de Oude Kerk

Omstreeks het midden van deze eeuw bleek dat restauratie van kerkgebouw en toren dringend noodzakelijk was. Deze werd in twee fases uitgevoerd. Met herstel van de toren waren circa drie jaren gemoeid (1958/59 - 1962). Het herstel van de kerk vereiste eveneens drie jaren (1967 - 1970). De architect, die dit moeilijke karwei voor zijn rekening nam, was de heer P. van der Starre uit Leiderdorp. De resultaten oogstten ieders bewondering.

Slechts drie hervormde predikanten tussen 1801 en 1927

Zoetermeer scheen in het verleden voor de hervormde predikanten een nogal begerenswaardige gemeente te zijn. Dit meen ik te mogen afleiden uit het feit dat in een tijdsverloop van 126 jaar slechts een drietal de herdersstaf hier hanteerde, te weten:

Ds. Van Sittert Sr van 1801 tot 1840

Ds. Van Sittert Jr van 1840 tot 1886

Ds. Bootsma van 1887 tot 1927

Een der dochters van laatstgenoemde, Riek van Deursen - Bootsma zond mij indertijd een uitvoerige brief, waaruit bleek dat het verblijf van haar vader hier ter plaatse niet uitsluitend rozegeur en maneschijn was. Er waren moeilijkheden, zowel op het materiële als het immateriële vlak. Anderzijds maakten zich nostalgische gevoelens van haar meester, als zij dacht aan de oude pastorie, het gezicht op de Dobbe en de begraafplaats achter de kerk. Na een bezoek aan dit kerkhof dichtte zij:

Ik lees op iedere zerk de namen

Heel even rust mijn hand op de steen en zijn we weer samen

God geve u vrede in eeuwigheid; amen

Ook haar gevoel voor humor was goed ontwikkeld. Eén staaltje wil ik de lezers niet onthouden. Men had in die tijd nog voorlezers, die vóór de dienst des Woords de Wet lazen alsmede het bijbelgedeelte waarop de

preek betrekking zou hebben. Eens behandelde de predikant het komende vreedelijk, zoals dat beschreven is in Jesaja 11. Katholieke lezers, die een en ander willen verifiëren en nog in het bezit zijn van de Canisiusbijbel, moeten het boek Isaias opslaan; het gaat echter om één en dezelfde profeet. Vers zeven van genoemd hoofdstuk luidt als volgt: De koe en de berin zullen tezamen weiden. Of nu het gezichtsvermogen van de bejaarde voorlezer te wensen overliet, of dat die combinatie hem wat vreemd voorkwam, is niet meer na te gaan, maar hij las: De koe en de boerin zullen tezamen weiden. Toen hierop enige hilariteit ontstond, begreep hij dat er wat mis was en hij merkte toen op: "Ik geloof dat ik abuis ben, er staat de boer en de boerin zullen tezamen grazen".

Hoe ging het in die jaren met de katholieken?

Na deze protestantse evenementen gaan we weer eens na hoe de katholieken in die jaren reilden en zeilden. Eerst even een kleine inleiding. Het is mij niet bekend hoe de roomse leidlieden in het verleden hebben gereageerd op de belangrijkste gebeurtenis in de achttiede eeuw, te weten de Franse revolutie van 1789. De gereformeerden beschouwen op het voetspoor van Groen van Prinsterer en Abraham Kuyper deze omwenteling als des duivels. Dat er ten tijde van het ancien régime -de periode voor 1789- tal van misstanden heersten, kwam nauwelijks aan de orde. Een van de veranderingen ten goede was niet alleen de vrijheid van godsdienst maar ook de vrijheid van godsdienstuitoefening. Voor onze gemeenten hield dat in, dat de katholieken nu een bedehuis konden gaan bouwen in het centrum, zodat de lange en moeizame tocht naar de Voorweg tot het verleden zou gaan behoren. In 1817 was het zover en verrees een Nicolaaskerk op de plaats van het huidige gebouw. Er was een schuld van ruim f 30.000,-. Met behulp van Gedeputeerde Staten werd deze afbetaald door de instelling van een speciale belasting, die over alle plaatselijke katholieken werd omgeslagen. Reeds veertig jaren later bleek de kerk zodanig in verval te zijn, dat nieuwbouw noodzakelijk was. Deze had plaats in 1857; alleen de achtergevel van de bestaande kerk kon gehandhaafd blijven. De architect was ook nu weer de heer Vogel uit Utrecht. De toren kreeg een opengewerkte spits. Inwoners die in het begin van deze eeuw het levenslicht aanschouwden kunnen zich deze kerk nog goed herinneren. In 1867 volgde de bouw van een nieuwe pastorie. De eerste steen werd gelegd door baron Iwan Osij, ambachtsheer van Zegwaart. Een en ander is nog goed leesbaar onderaan de linkergevel. Ook aan deze kerk was geen lang leven beschoren. In 1914 werd begonnen met de bouw van de

huidige Nicolaaskerk onder architectuur van Jan Stuyt. Het schilderwerk werd verzorgd door Frans Loots. Diens dochter was enkele jaren mijn collega op het Centraal Bureau voor de Statistiek. Zij was er trots op dat, dank zij de voortreffelijke resultaten van haar vader in onze gemeente, de naam Loots in heel Nederland bekend werd.

De Gereformeerde Kerk

Nu een beknopt verhaal van de derde kerk in grootte, de gereformeerde. Hoewel zelf lid sinds 1912 hoorde ik pas enkele jaren geleden dat onze kerk bij de niet-gereformeerden bekend staat als de boterkerk. Zelfs zou de Stationsstraat, waaraan het nieuwe gebouw in 1932 verrees, als boterstraat te boek hebben gestaan.

Het eerste gedenkboekje, dat in 1932 verscheen, werd aangekondigd als:

Herinneringen uit ons kerkelijk leven van 1854 tot 1932,
samengesteld door A. van der Spek, ouderling der gereformeerde kerk te Zegwaart

In zijn voorwoord schrijft oom Arie dat hij de historie heeft laten spreken tot het jaar 1900 en dat de heer Nieuwenhuijsen zo gewillig was het opstel aan te vullen tot 1932.

De eerste leden in 1854 waren:

J. van Kempen en echtgenote, J. van Os (overgrootvader van de bekende mevrouw Nel Knol - van Os), Maria Groenheyde, Gijsbert Dieteweg en echtgenote, Adriana Sjardijn, Cornelis Benschop en echtgenote.

Als voorganger trad op Ds. Van Dijke. De samenkomsten werden gehouden in een huis aan de Vlamingstraat, tegenover Akkerlust. Na enkele strubbelingen met deze voorganger en ook met diens opvolger besloot men zich als leden van de afgescheiden gemeente in Leiden te laten inschrijven. De afstand naar Leiden was echter te groot voor geregeld kerkbezoek (tweeëneuhalf uur gaans volgens de notulen, hetgeen mij nog aan de krappe kant lijkt). Dus werd aan de kerkeraad in Leiden het verzoek gericht in Zoetermeer-Zegwaart een zelfstandige gemeente te mogen vormen. In het oudste boek van het archief staat vermeld:

'Deze gemeente is gevormd den 29sten April 1862 door den Weled. Heer Robol, Leeraar te Leiden en den Weled. Heer Weijenberg, leeraar te Alphen, en bevestigd door den Weled. Heer Ds. Robol, den 29sten Mei 1862'.

Er was toen één ouderling, J. van Kempen en één diaken, Jan van Os.

Behalve de negen reeds genoemde leden sloten zich ook een aantal inwoners uit Berkel bij deze afgescheidenen aan. Een opgave uit 1872 vermeldt de volgende namen der manslidmaten, alsmede hun jaarlijkse bijdrage:

Kr. Vogelaar *f* 40,--, C.J. Veldhuizen *f* 40,--, J. Poot *f* 30,--
, J.van Os *f* 25,--, C. van Heizeldoorn *f* 20,--, C. van der
Spek *f* 15,--, D. Vogelaar *f* 15,--, Saarberg *f* 13,--, H. Luit
f 10,00, D. Burger *f* 10,00, W. van Os *f* 5,--, Trijntje de
Wilde *f* 5,--, Klaasje de Wilde *f* 5,-- totaal *f* 233,--.

Buiten de gemeente worden nog de volgende toezeggingen gedaan:

A. Koetsier *f* 25,--, W. van der Meer *f* 6,--, J. van Es *f* 10,-
totaal-generaal *f* 274,--.

Men waagt het een beroep uit te brengen op de student C. Kuijper als hij tot candidaat bevorderd wordt en wel op een traktement van 'zeshonderd gulden in het jaar en met beloften zo zich de gemeente mocht uitbreiden, verhoging'.

Het blijft passen en meten. Zelfs moet het honorarium van koster Willem van Os worden verlaagd van 25 tot 20 gulden per jaar.

Predikanten komen en gaan en na een herderloos tijdperk komt in 1887 de heer P. Koster als 'oefenaar' naar Zoetermeer-Zegwaard. Om de andere zondag preekt hij in Berkel. Zijn traktement bedraagt *f* 600,-- per jaar, waarvan de Berkelse broeders de helft voor hun rekening nemen. Het zal ieder duidelijk zijn, dat dit inkomen ook toentertijd slechts een minimaal bestaan waarborgde. Aangezien voortz aan het echtpaar Koster de kinderzege niet was onthouden, moest deze voorganger meermalen lenen zonder dat hij een vaste termijn van terugbetaling kon garanderen. Hij was echter gezegend met een zeldzaam optimistisch karakter en een goede dosis humor. Zo maakte hij eens op een nieuwjaarsmorgen, toen een aantal leden van de gemeente hem nieuwjaar kwam wensen, de opmerking (vergezeld van een brede armzwaai): "Ja, mensen, en nu heb ik in het afgelopen jaar geen cent schuld gemaakt ....." (grote verwondering, want de heer Koster stond bij verschillende van de aanwezigen in het krijt) ....."of ik wou dat het betaald was....." volgde er toen.

Doleantie van 1886

De doleantie van 1886 leidde hier ter plaatse niet tot de vorming van een nieuwe kerkelijke gemeenschap. Wel was dat in Berkel het geval. Het gevolg

was dat de Berkelse leden nu in hun eigen gemeente een gereformeerde kerk gingen stichten. Op 3 januari 1893 worden de zeventig attesten opgevraagd. In 1899 neemt de heer Koster afscheid van de gemeente wegens vertrek naar Appelscha.

In het voorjaar van 1900 heeft de heer Van Loon "Kandidaat tot den Heiligen Dienst" hier een preekbeurt vervuld en daarbij 'een groot deel der gemeente voldaan'. Hij wordt beroepen op een traktement van f 900. Dit lijkt een matige beloning voor iemand met een academische opleiding. Ik heb echter indertijd op het C.B.S. de gemiddelde netto weekverdienste van de nijverheidsarbeiders bepaald en kwam toen op een bedrag van f 9,75 in het begin van deze eeuw. Met enig voorbehoud mag men dus concluderen, dat de dominee twee maal zoveel in handen kreeg als de genoemde handarbeiders. Ds. Van Loon heeft hier vijf jaar 'gestaan'. Begin 1906 verwisselde hij Zoetermeer voor Koudekerke in Zeeland. Bij het afscheid kon het kerkgebouw de opgekomen schare niet bevatten. Er werd onder de aanwezigen zelfs de hervormde Ds. Bootsma opgemerkt, aldus het verslag van een journalist. Blijkbaar waren hervormden en gereformeerden nog niet 'Samen op Weg'. Dat de gereformeerde zede sedert de eerste decennia van deze eeuw ingrijpend is veranderd, bewijst het volgende voorval:

In 1917 wordt een zuster der gemeente bij het huisbezoek ernstig vermaand omdat zij heeft deelgenomen aan een hardrijderij op schaatsen. Volledigheids-halve moet hierbij worden opgemerkt dat deze sportbeoefening niet op zondag had plaatsgevonden.

Om het evenwicht tussen de beide protestantse gezindten niet in gevaar te brengen, wil ik ook een voorlezersdrama in zakformaat van de zogenaamde kleine kerk (de gereformeerde) memoreren. Ook hier begon een ouderling de dienst met het lezen der tien geboden. Met die term is iets merkwaardigs aan de hand. Het zijn namelijk grotendeels verboden (gij zult niet .....). Het is dan ook begrijpelijk dat menig predikant tegenwoordig de lezing ervan aankondigt met: "Wij gaan nu over tot het lezen der tien woorden". Het Hebreeuwse woord *dabar* heeft namelijk meer dan één betekenis (o.a. woord, spreuk, wet en gebod). In het verre verleden was eens de ouderling toe aan het tiende -tevens laatste- gebod: gij zult niet begeren uws naasten huis, gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat van uw naaste is. Of nu de ook hier bejaarde voorlezer in de voorafgaande week zaken had gedaan met de bekende aannemer Van Os, meldt de historie niet, maar hij las: "Gij zult niet begeren Van Os, noch zijn ezel ...

Het vertrek van Ds. Sybrandy in 1920 had een vrij langdurige vacature tengevolge. Pas na anderhalf jaar komt Ds. G. van Duinen naa Zegwaart. Er was één ingezetene die de lange duur van de vacature vermoedelijk wel heeft gewaardeerd. Dat was de rooms-katholieke gemeentesecretaris, de heer Blaauwhof. Deze had moeite met het vinden van een geschikte woning en mocht daarom tijdelijk de gereformeerde pastorie betrekken.

Ik voeg hier nog een huisvestingsevenement aan toe. Toen kerk en pastorie aan de Stationsstraat voltooid waren (1932), ging de heer Nieuwenhuijsen met zijn gezin de oude pastorie bewonen. Met zijn bekende gevoel voor humor merkte hij toen op: "De tijden zijn wel veranderd; vroeger kreeg de schoolmeester het afgedankte jasje van de dominee en nu zijn afgedankte huis". Ds. van Duinen, die in november 1921 Zoetermeer-Zegwaart als zijn eerste gemeente mocht begroeten, was een kanselredenaar van formaat. De kerk was steeds stampvol. Schrijver dezes was toen negen jaar ou, maar kan zich nog heel goed enkele van zijn preken herinneren, onder andere over Naäman de Syriër en 'Maranatha'. Slechts tweeënehalf jaar heeft onze gemeente deze predikant in haar midden gehad. In mei 1924 vertrok hij naar Schiedam.

Onder het pastoraat van zijn opvolger, Ds. H. Versluys, kon zoals reeds werd vermeld de nieuwe kerk met pastorie in gebruik worden genomen. De totale kosten bedroegen f 77.668. Ter vergelijking: Met de bouw van het achter de kerk gelegen verenigingsgebouw in 1960 was een bedrag van f 126.475 gemoeid. De waardedaling van de Nederlandse munt in dit tijdsverloop van achtentwintig jaar is wel frappant.

(laatste deel volgt in het april-nummer)

Drs. J. van der Spek

-0-0-0-0-0-

CONCEPT BEGROTING 1994

	begr. 1993	begr. 1994
BATEN		
=====		
contributies	19.860,=	20.000,=
donaties algemeen	-----	4.500,=
donaties A.W.Z.	5.400,=	1.500,=
donaties G.W.Z.	340,=	340,=
donaties W.I.Z.	100,=	100,=
opbrengst adv./sponsors	1.400,=	1.400,=
deelnemersbijdragen activit.	2.500,=	2.225,=
gemeentebijdrage onderh. tuin	4.000,=	1.500,=
rente	500,=	1.000,=
	-----	-----
TOTALE BATEN	33.100,=	32.565,=
	=====	=====
 LASTEN		
=====		
<u>Huisvestingskosten</u>		
huur	4.900,=	4.000,=
onderhoud tuin	-----	1.500,=
O.G.B.	1.150,=	575,=
	-----	-----
TOTAAL HUISVESTING	6.050,=	6.075,=
 <u>Organisatiekosten</u>		
burokosten	3.300,=	2.740,=
representatie	700,=	700,=
't Seghen Waert	7.000,=	8.500,=
public relations	500,=	500,=
lidmaatschappen	150,=	150,=
afschr. kantoor machines	2.000,=	2.000,=
	-----	-----
TOTAAL ORGANISATIE	13.650,=	14.590,=
 <u>Uitvoeringskosten</u>		
A.W.Z.	3.800,=	3.800,=
G.W.Z.	2.000,=	2.000,=
W.I.Z.	200,=	200,=
collectie	1.200,=	1.200,=
activiteiten	3.600,=	3.100,=
onderhoud machines	1.600,=	1.600,=
overige	1.000,=	-----
	-----	-----
TOTAAL UITVOERINGSKOSTEN	13.400,=	11.900,=
 TOTALE LASTEN	33.100,=	32.565,=
	=====	=====

De begroting is vastgesteld en goedgekeurd in de ledenvergadering van 24 november 1993.

TOELICHTING

In tegenstelling tot voorgaande jaren is de begroting ingedeeld in een aantal hoofdstukken, te weten huisvesting, organisatie en uitvoering.

Voor wat betreft de batenkant zijn wij voor wat de contributie betreft uitgegaan van 1.000 leden, de donaties worden op rekening algemeen afgeboekt. Wanneer de donaties specifiek voor een werkgroep zijn, wordt dit als zodanig geboekt. De donaties worden ten gunste gebracht van de betreffende werkgroep.

In de begroting van de werkgroep zouden de donaties als eigen inkomsten kunnen worden opgevoerd, waardoor het beroep op de algemene middelen van de vereniging vermindert.

Bijdrage gemeente tuin, in voorgaande jaren heette dit overige inkomsten. Wij hebben deze post teruggebracht tot de werkelijk aan ons bekende inkomsten. Toevallige baten worden niet begroot.

Voor wat betreft de lasten geven de kostenontwikkelingen van het afgelopen jaar ons geen aanleiding om deze posten te veranderen met uitzondering van het verenigingsblad. De kosten hiervan zijn hoger, enerzijds door de stijging van het aantal leden, anderzijds door kostenstijging. De voorgestelde begroting voor 1994 is sluitend.

Zoetermeer, 3 november 1993

-0-0-0-0-0-

KOPIJ uiterlijk inleveren op zaterdag 5 maart a.s.

KOOT

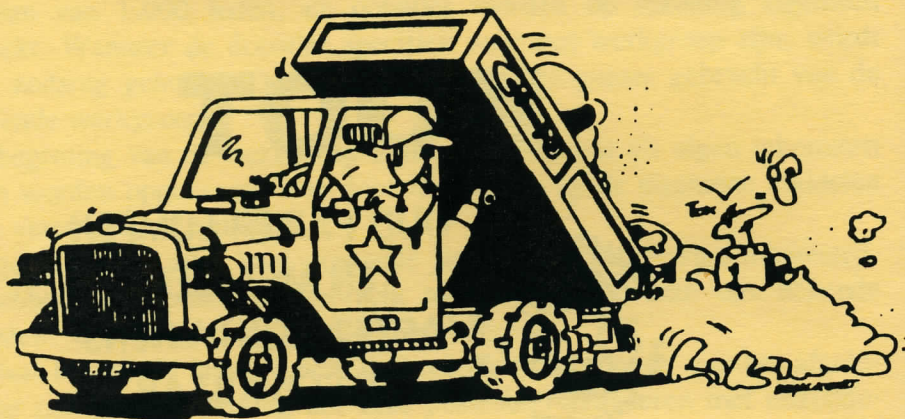

oud PAPIER LOMPEN
EN METALEN
AFZET CONTAINERS
BESCHIKBAAR

VLAMINGSTRAAT 30
2713 RS ZOETERMEER

TEL. 079-164196

HET AVONTUUR BEGINT BIJ DE DUMP

- CAMPINGSPOORT
- SCHIETSPORT
- WERKKLEDING
- CAMPINGGAS
- OVERLEVINGSSETS
- MESSEN
- LEGERKLEDING
- VRIJETIJSKLEDING

de dump
Elervijver
dorpstraat 66 zoetermeer

079-
163551